

Posudek bakalářské práce Marie Jandáskové

Bakalářská práce Marie Jandáskové „Svatý Jan Nepomucký: Legenda a antilegenda v české literatuře“ je výsledkem zkoumání historické osobnosti budoucího světce Jana Nepomuckého, jak je poskytuje dobové prameny a odborná literatura, a následné analýzy geneze a vývoje svatojanské legendy, vrcholící v legendě B. Balbína. Důležitou složkou práce je i geneze svatojanské blasfemie a její modifikace do antilegendy v moderní historiografii a umělecké tvorbě.

V rekonstrukci Janova života se autorka opírá o práce J. V. Polce, V. Ryneše, F. Stejskala. Kriticky komentuje dobové prameny a provádí jejich samostatné hodnocení. Ústředním bodem Janova života byl konflikt s králem Václavem IV., respektive mezi arcibiskupem Janem z Jenštejna a králem. Autorka vysvětluje spor cholerickou povahou arcibiskupa a krále. Arcibiskup je podle ní mystický cholerik, charakteristika krále vyplývá z citací literatury (V. Vlnase), že arcibiskup svou žalobou na panovníkovy dvořany rozčilil Václava IV. k nepřítelství. (S. 14.) Zřejmě tedy nešlo o „jemnou provokaci z strany krále a jeho dvořanů“ a o nepřiměřenou reakci arcibiskupa (tamtéž), ale spíše o cholerickou podstatu králových psychy a důslednost Jenštejnovu při obraně církevních práv. Janovo mučení na staroměstské rychtě lze dnes celkem věrohodně rekonstruovat díky antropologickému průzkumu Janových ostatků E. Vlčkem. Generální vikář Johánek zemřel na následky proražení spánkové lebeční stěny a následné krvácení do mozku.

Pro téma práce je důležité analýza zpráv o Janově smrti a o prvních zázracích z domácích a cizích pramenů. Jde především o sucho v létě 1393 a o zář nad tělem mučedníka. Zde by jistě stálo za úvahu srovnat Janův životopis Petra Klarifikátora, Zlatokorunskou kroniku a barokní legendy v líčení obou zázračných úkazů. Problematické jsou i narážky ve skladbě Podkoní a žák nebo v bajce O lišče a čbánu (s. 22-3). Záznamy Ludolfa Zaháňského a Ondřeje z Řezna zakládají negativní obraz Václava IV., rozvinutý později V. Hájkem z Libočan. Autorka tak rekonstruuje vznik motivů, typických pro vývoj barokní legendy. Ke královi tyranskému jednání přistupuje snaha dozvědět se obsah její zpovědi.

Autorčin zdařilý postup ve sledování vzniku Janova kultu včetně Hájkova „řešení“ existence dvou Janů. Životopis sv. Jana Nepomuckého Svatovítského kanovníka Jana Ignáce Dlouhoveského chápe autorka jako základní inspiraci pro Balbínovu legendu. Komentuje pak podrobně Balbínův text, v němž se propojují tradiční legendistické topoi a motivy a s vlasteneckými projevy barokní zbožnosti, např. ve spojení kultu svatojanského se svatováclavským a mariánským (viz s. 44).

Barokní úcta svatojanská pokračuje i v projevech moderní poezie, jak to autorka dokládá texty z Bitnarovy Svatojanské čítanky. Závěrečnou částí své práce se autorka zhostila obtížného úkolu zmapování projevů neúcty, ba přímého popření existence světce. Bez předchozího vývoje úcty by čtenář tzv. boj o sv. Jana Nepomuckého nemohl pochopit.

Autorce se podařilo rozsáhlým rozbořením svatojanské problematiky dojít k závěru, že svatojanská úcta nebyla antilegendou zničena a že postava svatého Jana Nepomuckého žije pro jisté hodnoty, zdůrazněné právě legendou.

Kolegyně Jandásková prokázala schopnost zvládnout zadaný úkol samostatným a původním přístupem. Její práce rozsahem překračuje požadavky na bakalářské práce kladené. Doporučuji ji proto k obhajobě.

V Praze dne 27. Ledna 2013

Doc. PhDr. Jiří Hořna, CSc.